På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, som er forelagt den af Bundesfinanzhof ved kendelse af 17. december 1981, for ret:

Traktatens artikel 95 skal fortolkes således, at når en national afgiftslettelse er lovlig efter fællesskabsretten, idet den ikke medfører forskelsbehandling, kan man som betingelse for at anvende lempelsen på spiritus indført fra andre medlemsstater kræve, at denne opfylder samtlige betingelser i den bestemmelse, som hjemler den pågældende afgiftslettelse.

Mertens de Wilmars Pescatore O'Keeffe Everling

Mackenzie Stuart Bosco Koopmans Due Bahlmann

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 26. april 1983.

P. Heim
Justitssekretær

J. Mertens de Wilmars
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT G. REISCHL FREMSAT DEN 8. MARTS 1983 [1]

Høje Domstol.

Sigtet med den præjudicielle sag, som jeg skal beskæftige mig med i dag, er at supplere og præcisere Domstolens praksis vedrørende de betingelser, hvorunder en national afgiftslempelse med henblik på EØF-traktatens artikel 95 skal anvendes på lignende eller konkurrerende produkter. Da Domstolen allerede kender de faktiske omstændigheder i

1 — Oversat fra tysk.

hovedsagen fra Hansen I-sagen [1], og da det afgiftssystem, som er gennemført ved den tyske spiritusmonopollov (Branntweinmonopolgesetz), er beskrevet udførligt i blandt andet Schneider-Import- [2], Hansen III- [3] og Andresen-sagerne [4], kan jeg nøjes med følgende bemærkninger vedrørende de faktiske og retlige omstændigheder:

Firma Hansen GmbH & Co. — tidligere Firma H. Hansen jun. & O. C. Balle GmbH & Co. — som er hjemmehørende i Flensburg (herefter benævnt »Hansen«), udtog i september 1974 fra sit spirituslager blandt andet let rom fra de oversøiske franske departementer og fra Surinam. Hauptzollamt Flensburg opkrævede heraf den dagældende normale monopoludligning på 1 500 DM for en hektoliter ren alkohol. Hansen anfægtede denne afgiftsafgørelse under henvisning til, at monopoludligningen i henhold til EØF-traktatens artikel 95 ikke måtte være højere end den laveste afgiftssats for indenlandsk frugtspiritus, som dengang udgjorde 1 210,60 DM pr. hektoliter ren alkohol.

Efter anmodning fra Finanzgericht Hamburg, som behandlede sagen, kendte Domstolen ved dom af 10. oktober 1978 blandt andet for ret, at EØF-traktatens artikel 95 også gælder for varer fra de oversøiske franske departementer, og at nationale afgiftslempelser, selv om de kun kommer en lille del af den indenlandske produktion til gode eller indrømmes af særlige sociale grunde, også skal finde anvendelse på spiritus indført fra Fællesskabet, som opfylder de samme betingelser, jfr. kriterierne i artikel 95, stk. 1 og 2.

Finanzgericht fastslog derefter ved dom af 23. maj 1979, at den fra de franske departementer og Surinam indførte lette rom under henvisning til EØF-traktatens artikel 95 samt Rådets afgørelse 70/549/EØF af 29. september 1970 om de oversøiske landes og territoriers associering med EØF (JO L 282 af 28. 12. 1970, s. 83) ikke måtte pålægges højere spiritusafgifter end dem, som påhviler lignende indenlandske produkter. Den indførte lette rom fandtes at måtte sidestilles med indenlandsk frugtspiritus. Den i spiritusmonopollovens § 79, stk. 2, i den tidligere affattelse indrømmede afgiftslempelse skulle imidlertid ikke kun anvendes på let rom, når denne var fremstillet i destillerier med en årsproduktion på indtil 4 hl ren alkohol. Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt forholdene, navnlig med hensyn til de producerede mængder, var sammenlignelige, skulle sammenligningen efter rettens opfattelse — for så vidt det overhovedet havde betydning — derimod tage udgangspunkt i de andelsfrugtdestillerier, som nævntes i spiritusmonopollovens § 79, stk. 2, nr. 1, i den tidligere affattelse, og herved skulle der ikke tages hensyn til det i spiritusmonopollovens § 37 fastsatte maksimalt producerede kvantum på 300 l for hver deltager i andelsfrugtdestilleriet. De i henhold til denne bestemmelse fastsatte kvanta for producenter af mindre partier afhang efter rettens opfattelse af bestemte særegne forudsætninger, såsom at der fandtes Abfindungsbrennereien [5], råstofindehavere (Stoffbesitzer), Verschlußbrennereien [6] samt andelsfrugtdestillerier (Obstgemeinschaftsbrennereien), og disse kunne kun

1 — Dom af 10. oktober 1978 i sag 148/77, H. Hansen jun. & O. C. Balle GmbH & Co. mod Hauptzollamt Flensburg, Sml. 1978, s. 1787.

2 — Dom af 30. oktober 1980 i sag 26/80, Schneider-Import GmbH & Co. KG mod Hauptzollamt Mainz, Sml. 1980, s. 3469.

3 — Dom af 7. maj 1981 i sag 153/80, Rumhaus Hansen GmbH & Co. mod Hauptzollamt Flensburg, Sml. 1981, s. 1165.

4 — Dom af 25. november 1981 i sag 4/81, Hauptzollamt Flensburg mod Hermann C. Andresen GmbH & Co. KG, Sml. 1981, s. 2835.

5 — Destileri, som skønsmæssigt pålignes afgift efter mængden af de råstoffer, der indgår i produktionen.

6 — Destilleri, som pålignes afgift efter den mængde alkohol, der faktisk er produceret (aflæses på plomberet tæller).

opfyldes som led i det spiritusmonopol, der fandtes i Forbundsrepublikken Tyskland, men derimod ikke af producenter i udlandet. Herved blev de pågældende indenlandske producenter via deres produktionsstruktur beskyttet mod konkurrence fra udenlandske producenter af lignende produkter. Efter det anførte fandtes Hansen at have krav på, at der kun blev pålagt den indførte lette rom afgift svarende til den laveste afgiftssats på 1 210,60 DM pr. hl ren alkohol, som gjaldt for indenlandske produkter.

Hauptzollamt Flensburg indbragte denne dom for Bundesfinanzhof som revisionsanke, hvorunder myndigheden blandt andet gjorde gældende, at EØF-traktatens artikel 95, stk. 1, ikke påbød, at den lempeligere afgiftssats til fordel for bestemte indenlandske producentgrupper i henhold til spiritusmonopollovens § 79, stk. 2, 1. afsnit, som tidligere affattet, skulle finde anvendelse på de indførte varer. Ifølge dommen i Hansen I-sagen [1] skulle denne lempelse ganske vist kunne udvides til indført spiritus uden forskelsbehandling, men herved var alene de kriterier relevante, som materielt begrundede afgiftslempelsen. Kun kravet om, at der skulle være tale om produktion af ringe omfang, kunne komme i betragtning som kriterium. I øvrigt skulle der i den foreliggende sag efter Hauptzollamt's opfattelse fortages en sammenligning med indenlandsk romsammenstikning, som er belagt med en højere afgift end den omhandlede frugtspiritus.

Bundesfinanzhof's VII. afdeling, som behandler revisionsanken, er af den opfattelse, at Domstolens hidtidige praksis ikke giver er klart svar på spørgsmålet om, hvilke konkrete krav der skal stilles til en »udvidet anvendelse« af de faktiske kriterier, som begrundede lempelsen i spiritusmonopollovens § 79, stk. 2, 1. afsnit, i den tidligere affattelse. Bundesfinanzhof har anført, at Domstolen i Hansen III-sagen [2], hvor det samme spørgsmål forelå til afgørelse, ganske vist har udtalt, at det afgørende er, at de indførte produkter faktisk kan opnå samme fordele som sammenlignelige indenlandske produkter, også selv om de ikke opfylder de samme tekniske eller retlige betingelser. Det blev desuden fastlået, at der for så vidt angår indførte produkter, som opfylder det kvantitative kriterium i henhold til national lovgivning, ikke må opstilles andre krav i henseende til produktionsvilkår, som på grund af de foreliggende naturgivne eller lovgivningsmæssige omstændigheder ikke kan opfyldes af et produkt fra andre medlemsstater. I disse udtalelser indgik der ifølge Bundesfinanzhof imidlertid en række begreber, hvis indhold ikke uden videre står klart for de retsanvendende myndigheder.

Betragter man denne afgiftslempelse, som gjaldt for andelsfrugtdestillerier indtil 1978, uden hensyn til de forudsætninger, der er særlige for monopolet, og som ikke kan finde anvendelse på varer fremstillet i andre medlemsstater på grund af de dér givne forudsætninger, fremstår der en ordning, hvorefter der er fastsat en afgiftsnedsættelse for frugtspiritus, der er fremstillet af et destilleri, som drives i fællesskab af flere personer med henblik på udnyttelse af råvarer, disse personer selv har dyrket, og som årligt ikke fremstiller mere end 300 l ren alkohol af ét medlems råvarer. Det afgørende spørgsmål er, om overførelsen af denne ordning på lignende spiritus

1 — Dom af 10. oktober 1978 i sag 148/77, H. Hansen jun. & O. C. Balle GmbH & Co. mod Hauptzollamt Flensburg, Sml. 1978, s. 1787.

2 — Dom af 7. maj 1981 i sag 153/80, Rumhaus Hansen GmbH & Co. mod Hauptzollamt Flensburg, Sml. 1981, s. 1165.

indført fra andre medlemsstater kan antages at svare til den for den indenlandske produktion gældende ordning, altså om forbudet mod forskelsbehandling i artikel 95, stk. 1, er overholdt, hvis også lignende indførte spiritusprodukter kun kan opnå denne lempelse, når de stammer fra destillerier, der i det store og hele opfylder de nævnte forudsætninger.

Retten har endvidere gjort opmærksom på, at frugtspiritus, spiritus fremstillet af korn og romsammenstikning, der må anses for sammenlignelige i henhold til EØF-traktatens artikel 95, stk. 1, er undergivet en differentieret national afgiftsordning. Der må følgelig tages stilling til, hvilke produktgrupper der skal anvendes som målestok ved sammenligningen med henblik på afgiftspålæggelse af importerede produkter, når der gælder forskellige afgiftssatser for en række ensartede produkter, som i forskellig grad ligner det importerede produkt.

Da Bundesfinanzhof's VII. afdeling er af den opfattelse, at Domstolen endnu ikke har givet et klart svar på disse spørgsmål, har den ved kendelse af 17. december 1981 udsat sagen og i henhold til EØF-traktatens artikel 177 forelagt følgende spørgsmål til præjudiciel afgørelse:

»1. Har importøren af frugtspiritus eller lignende spiritus fra andre medlemsstater i henhold til EØF-traktatens artikel 95, stk. 1, et ubetinget retskrav på at blive omfattet af en indenlandsk spiritusafgiftslempelse, der er betinget af, at spiritussen er fremstillet i et destilleri, der drives i fællesskab af flere personer med henblik på udnyttelse af råvarer, som disse personer selv har dyrket, og som årligt ikke fremstiller mere end 300 l ren alkohol af ét medlems råvarer? Eller er retten til denne lempelse betinget af, at den indførte spiritus stammer fra et destilleri, der helt eller delvis opfylder kravene i den nævnte lempelsesregel? Såfremt en delvis opfyldelse er tilstrækkelig: Hvilke af de nævnte krav kan fordres opfyldt som betingelse for også at lade lempelsen gælde lignende spiritus indført fra andre medlemsstater, uden at EØF-traktatens artikel 95, stk. 1, overtrædes? Kan lempelsen i det mindste betinges af, at det destilleri, hvorfra den indførte spiritus stammer, ikke producerer mere end det indenlandske andelsdestilleri, der i referenceperioden har den højeste produktion?

2. Såfremt let rom indført fra andre medlemsstater både ligner indenlandsk frugtspiritus og indenlandsk romsammenstikning eller indenlandsk spiritus fremstillet af korn, og såfremt der i national ret er fastsat en legitim differentieret afgiftsordning for de tre produkter: Fordrer EØF-traktatens artikel 95, at den fordelagtigste af de tre afgiftssatser, der kan komme i betragtning, bringes i anvendelse? Eller er det i denne forbindelse afgørende, med hvilket af de tre produkter den indførte rom opviser flest fælles kendetegn? Må en sammenligning med afgiftsbelastningen af romsam-

menstikningen eventuelt anses for udelukket, fordi denne er fremstillet under anvendelse af en indført vare (rom)?«

Min stilling hertil er følgende:

I — Ad første spørgsmål

Det væsentlige spørgsmål under hovedsagen er, hvorvidt den afgiftslempelse, som indtil 1978 gjaldt i Forbundsrepublikken Tyskland til fordel for spiritus, der blev fremstillet i andelsfrugtdestillerier, også skal finde anvendelse på indført rom. Den forelæggende ret ønsker derfor at vide, hvorvidt EØF-traktatens artikel 95, stk. 1, skal fortolkes således, at frugtspiritus eller lignende spiritus, som indføres fra andre medlemsstater, uden videre skal være omfattet af en national afgiftslempelse for spiritus, eller om også de andre betingelser, som begrunder afgiftsfordelen, skal være opfyldt fuldt ud eller i det mindste delvis. På grundlag af Domstolens hidtidige praksis — især Schneider-Import-dommen [1] — antager retten i grundene til forelæggelseskendelsen med rette, at spiritusmonopollovens § 79, stk. 2, 1. afsnit, som tidligere affattet, ikke er i overensstemmelse med EØF-traktatens artikel 95, eftersom den deri hjemlede afgiftslempelse afhænger af, at der opfyldes nogle tekniske krav, som er særegne for den tyske afgiftsordning for spiritus, og som ikke kan opfyldes af producenter i andre medlemsstater, hvis retsorden ikke indeholder tilsvarende bestemmelser. I det præjudicielle spørgsmål ser retten derfor bevidst bort fra de krav, der er særlige for monopolet, og koncentrerer sig om de kriterier, som i henhold til spiritusmonopollovens § 79, stk. 2, 1. afsnit, i den tidligere affattelse, jfr. spiritusmonopollovens § 37, ligger til grund for den bestående afgiftslempelse for andelsfrugtdestillerierne. Herefter skal spiritussen, for at gentage det endnu engang, hidrøre fra et destilleri, som drives af flere personer i fællesskab. Det er dernæst en betingelse, at der i et sådant destilleri udelukkende fremstilles spiritus af de råvarer, som nævnes i spiritusmonopollovens § 27, og at disse er avlet af andelshaverne selv. Endelig kan lempelsen kun opnås, dersom det drejer sig om råvarer fra en andelshaver, som i et enkelt driftsår ikke producerer mere end 300 l ren alkohol.

I forbindelse med spørgsmålet om, hvorvidt disse betingelser skal finde anvendelse på indførte produkter af lignende art, antager Bundesfinanzhof videre med rette, at det ifølge Domstolens faste praksis (jfr. dommene i Hansen I [2], Schneider-Import [1] og Hansen III-sagerne [3] på fællesskabsrettens nuværende stade ikke er medlemsstaterne forbudt at indrømme visse typer spiritus eller visse producentgrupper fiskale lempelser i form af afgiftsfrihed eller afgiftsnedsættelse. I Hansen I-sagen [2] har Domstolen som nærmere forklaring i så henseende fremhævet, at »sådanne fiskale fordele [*kan*] ... tjene legitime økonomiske eller sociale formål, såsom

1 — Dom af 30. oktober 1980 i sag 26/80, Schneider-Import GmbH & Co. KG mod Hauptzollamt Mainz, Sml. 1980, s. 3469.

2 — Dom af 10. oktober 1978 i sag 148/77, H. Hansen jun. & O. C. Balle GmbH & Co. mod Hauptzollamt Flensburg, Sml. 1978, s. 1787.

3 — Dom af 7. maj 1981 i sag 153/80, Rumhaus Hansen GmbH & Co. mod Hauptzollamt Flensburg, Sml. 1981, s. 1165.

anvendelse af bestemte råstoffer i destillerierne, opretholdelse af produktionen af bestemte spiritusprodukter af høj kvalitet, eller opretholdelse af bestemte grupper virksomheder, såsom landbrugsdestillerier«. I overensstemmelse hermed har Domstolen i dommene i sagerne Bobie [1], »regenererede mineralolieprodukter« [2], Chemial Farmaceutici [3] og Vinal [4] fastslået, at fællesskabsretten ikke begrænser medlemsstaternes frihed til »på grundlag af objektive kriterier, f.eks. de anvendte råstoffer eller den benyttede fremstillingsproces, at indføre en differentierende beskatning« for bestemte produkter. I de to sidstnævnte domme blev det i denne forbindelse yderligere fastslået, at sådanne differentieringer er i overensstemmelse med fællesskabsretten, når de forfølger økonomisk-politiske mål, som selv stemmer overens med kravene i traktaten og i den afledede ret.

Indstævnte i hovedsagen er af den opfattelse, at den fortrinsstilling i afgiftsretlig henseende, som den tyske lovgiver har tildelt andelsfrugtdestillerierne, ikke er udtryk for legitime økonomiske og sociale formål i denne retspraksis' forstand. Efter indstævntes opfattelse skulle den afgiftslempelse for andelsfrugtdestillerier, som var gældende indtil 1978, ikke, som anført af Bundesfinanzhof, sikre, at de små landbrug kunne finde anvendelse for deres frugt. Bortset herfra er det ikke tilladt at anvende skattebegunstigelser som middel til at opretholde virksomheder, hvilket fremgår af EØF-traktatens artikel 37, stk. 4. For så vidt angår de omhandlede andelsfrugtdestillerier mener indstævnte ydermere at kunne udlede af dommene i Hansen I- [5] og Hansen III-sagerne [6], at medlemsstaterne kun kan differentiere i afgiftsmæssig henseende på grundlag af betingelser af kvantitativ art. Men hvad andelsfrugtdestillerierne angår, er der i virkeligheden tale om erhvervsmæssige destillerier uden nogen størrelsesmæssige begrænsninger og med egen ret til at brænde, og de må betragtes som selvstændige økonomiske enheder. Følgelig kan andelsfrugtdestillerierne efter indstævntes opfattelse ikke sidestilles med små destillerier i afgiftsretlig henseende.

Denne opfattelse, som indstævnte allerede i det væsentlige har gjort sig til talsmand for i Hansen III-sagen [6], beror imidlertid efter min formening på en urigtig forståelse af de domme, som indstævnte har anført.

Det skal herved for det første anføres, at Domstolen i sin praksis har anerkendt, at medlemsstaterne i princippet har bevaret deres selvbestemmelsesret på de skatteområder, som ikke er harmoniseret. Det følger heraf, at medlemsstaterne på fællesskabsrettens nuværende stade i princippet uafhængigt også kan træffe bestemmelse om, af hvilke økonomiske eller sociale grunde de vil indrømme afgiftsfrihed eller afgiftslettelser for indenlandske varer. Som Domstolen stedse har fremhævet i praksis (jfr.

1 — Dom af 22. juni 1976 i sag 127/75, Bobie Getränkevertrieb GmbH mod Hauptzollamt Aachen-Nord, Sml. 1976, s. 1079.

2 — Dom af 8. januar 1980 i sag 21/79, Kommissionen mod Den italienske Republik, Sml. 1980, s. 1.

3 — Dom af 14. januar 1981 i sag 140/79, Chemial Farmaceutici SpA mod DAF SpA, Sml. 1981, s. 1.

4 — Dom af 14. januar 1981 i sag 46/80, SpA Vinal mod SpA Orbat, Sml. 1981, s. 77.

5 — Dom af 10. oktober 1978 i sag 148/77, H. Hansen jun. & O. C. Balle GmbH & Co. mod Hauptzollamt Flensburg, Sml. 1978, s. 1787.

6 — Dom af 7. maj 1981 i sag 153/80, Rumhaus Hansen GmbH & Co. mod Hauptzollamt Flensburg, Sml. 1981, s. 1165.

navnlig dommen i Cogis-sagen [1], skal forbudet mod afgiftsmæssig forskelsbehandling i EØF-traktatens artikel 95 med henblik på at sikre frie varebevægelser alene opnå, »at de interne afgifter virker fuldstændig neutralt i forhold til konkurrencen mellem indenlandske og indførte varer«. Som Domstolen blandt andet har fastslået i sagerne Chemial Farmaceutici [2] og Vinal [3], er det følgelig ikke i strid med fællesskabsretten, såfremt afgiftsmæssige differentieringer forfølger formål, som ikke er i modstrid med kravene i traktaten og i den afledede ret, og »såfremt de nærmere regler herfor er således udformet, at enhver direkte eller indirekte forskelsbehandling af produkter indført fra de andre medlemsstater eller beskyttelse af indenlandske konkurrerende produkter er helt udelukket«. Afgiftssystemer, som fastlægges på objektivt grundlag, og som hverken har »forskelsbehandlende eller beskyttende karakter«, er med andre ord forenelige med traktaten.

Under hensyn til denne praksis kan det derfor ikke hævdes, at den begunstigelse af smådestillerier, som spiritusmonopollovens § 79, stk. 2, i den tidligere affattelse hjemlede af objektive grunde, som sådan ikke skulle være forenelig med fællesskabsretten. Det må tværtimod være muligt for medlemsstaterne inden for rammerne af den selvbestemmelsesret, som de har bevaret vedrørende beskatning, at differentiere i afgiftsmæssig henseende af socialpolitiske, landbrugs- og strukturpolitiske grunde. At Forbundsrepublikken Tyskland har fastsat en afgiftslempelse for smådestillerier med henblik på at sikre eksistensmulighederne for små landbrug samt for at skabe rimelige muligheder for, at de kan anvende dens frugt, kan, som også Bundesfinanzhof, forbundsregeringen og Kommissionen samstemmende har fremhævet, ikke kritiseres ud fra et fællesskabsretligt synspunkt.

I øvrigt er det — blandt andet i Schneider-Import-sagen [4], som omhandlede lovligheden af afgiftslempelsen for Abfindungsbrennereien, som hjemlet i spiritusmonopollovens § 79, stk. 2, i den tidligere affattelse — udtrykkeligt anerkendt, at dette mål kan forfølges ved hjælp af nationale skatteretlige midler. Men når sådanne småproducenter, hvis produktion ikke overstiger en bestemt mængde om året, kan begunstiges i afgiftsmæssig henseende, forekommer det under alle omstændigheder velbegrundet også at indrømme den samme afgiftslempelse til et fællesskab af små landbrug, som udnytter deres produkter i fællesskab. Uafhængigt af spørgsmålet om hvem retten til at brænde tilkommer, er den afgørende omstændighed i denne forbindelse, at den kvantitative begrænsning for den enkelte deltager ikke blev opgivet ligeså lidt som kravet om, at råvarerne skal være af egen avl. Desuden foreskriver spiritusmonopollovens § 37, at deltagerne i et andelsfrugtdestilleri skal have andel i destilleriets driftsresultat i forhold til deres andel i den årlige produktion. Det blev herved sikret, at deltagerne i andelsvirksomheden fik del i afgiftsnedsættelsen i samme omfang som ejerne af de tilsvarende småbrænderier. Følgelig kan der efter min mening

1 — Dom af 15. juli 1982 i sag 216/81, Cogis mod Amministrazione delle Finanze dello Stato, Sml. 1982, s. 2701.

2 — Dom af 14. januar 1981 i sag 140/79, Chemial Farmaceutici SpA mod DAF SpA, Sml. 1981, s. 1.

3 — Dom af 14. januar 1981 i sag 46/80, SpA Vinal mod SpA Orbat, Sml. 1981, s. 77.

4 — Dom af 30. oktober 1980 i sag 26/80, Schneider-Import GmbH & Co. KG mod Hauptzollamt Mainz, Sml. 1980, s. 3469.

heller ikke rejses indvendinger mod, at en medlemsstat inden for rammerne af sin selvbestemmelsesret på skatteområdet ikke kun indrømmer afgiftslempelsen til fordel for de enkelte småproducenter, men også til fordel for andelsfrugtdestillerier, som opfylder de nævnte kriterier, i det øjemed at muliggøre en mere rationel anvendelse af råvarerne samt en billigere administrativ kontrol med de små brænderier.

Endelig har den forelæggende ret ligeledes med rette henvist til, at Domstolen, som det navnlig fremgår af dommene i sagerne Bobie [1], Hansen I [2], »regenererede mineralolieprodukter« [3], Chemial Farmaceutici [4] og Vinal [5], har anset en differentierende beskatning for lovlig også på grundlag af andre end kvantitative kriterier. At ikke alene kvantitative kriterier, men også en virksomheds struktur og dens organisationsform kan spille en rolle i forbindelse med anvendelsen af EØF-traktatens artikel 95, fremgår utvetydigt, modsat det af indstævnte anførte, at Domstolens dom i Hansen III-sagen [6]. Under denne sag havde indstævnte ligeledes gjort gældende, at let rom indført fra Guadeloupe blev forskelsbehandlet i strid med artikel 95, idet der på bestemte typer indenlandsk spiritus blev anvendt en lavere afgiftssats i henhold til spiritusmonopolovens § 79, stk. 2, i den tidligere affattelse. Firmaet ønskede, at den laveste afgiftssats, som gjaldt for indenlandsk frugtspiritus, også skulle finde anvendelse på de af firmaet indførte varer. Herved henviste firmaet ligeledes til den da lovhjemlede afgiftsordning for spiritus fra andelsfrugtdestillerier og gjorde gældende, at der på grund af sammenlægningen i disse destillerier af de individuelle rettigheder til at brænde i virkeligheden forelå industrielle foretagender, som kunne sammenlignes med romproducenter. Finanzgericht Hamburg, som var den forelæggende ret i den daværende sag, nærede tvivl om, hvorvidt det var foreneligt med forbudet mod afgiftsmæssig forskelsbehandling at lægge vægt på, om *produktionsvilkårene* var ensartede, eftersom det efter artikel 95 er afgørende, om varerne er ensartede, hvorimod artiklen intet indeholder om de vilkår, hvorunder de er blevet fremstillet.

Herom udtalte Domstolen, at de rejste problemer i vidt omfang var blevet løst i Schneider-Import-sagen [7], som omhandlede afgiftsnedsættelse til fordel for små brænderier. Idet Domstolen henviste til sin faste praksis, gentog den, at fællesskabsretten på sit nuværende udviklingstrin ikke forbyder, at medlemsstaterne indrømmer fiskale fordele i form af fritagelse for eller nedsættelse af afgifter for bestemte former for spiritus eller bestemte producentgrupper. Ifølge artikel 95 skulle sådanne begunstigelsesordninger imidlertid uden forskel også gælde for importerede produkter, »der opfylder *samme betingelser* som de begunstigede indenlandske produkter«.

1 — Dom af 22. juni 1976 i sag 127/75, Bobie Getränkevertrieb GmbH mod Hauptzollamt Aachen-Nord, Sml. 1976, s. 1079.

2 — Dom af 10. oktober 1978 i sag 148/77, H. Hansen jun. & O. C. Balle GmbH & Co. mod Hauptzollamt Flensburg, Sml. 1978, s. 1787.

3 — Dom af 8. januar 1980 i sag 21/79, Kommissionen mod Den italienske Republik, Sml. 1980, s. 1.

4 — Dom af 14. januar 1981 i sag 140/79, Chemial Farmaceutici SpA mod DAF SpA, Sml. 1981, s. 1.

5 — Dom af 14. januar 1981 i sag 46/80, SpA Vinal mod SpA Orbat, Sml. 1981, s. 77.

6 — Dom af 7. maj 1981 i sag 153/80, Rumhaus Hansen GmbH & Co. mod Hauptzollamt Flensburg, Sml. 1981, s. 1165.

7 — Dom af 30. oktober 1980 i sag 26/80, Schneider-Import GmbH & Co. KG mod Hauptzollamt Mainz, Sml. 1980, s. 3469.

Idet Domstolen gentog, hvad den allerede havde fastslået i dommen i Hansen I-sagen [1], nemlig at de naturgivne produktionsvilkår i så henseende rejste særlige problemer for produkter, der var fremstillet uden for den europæiske klimazone, fremhævede den udtrykkeligt, at det afgørende var, »at de indførte produkter faktisk kan opnå samme fordele som sammenlignelige indenlandske produkter, også selv om de ikke opfylder de tekniske eller retlige betingelser, som gælder for indenlandske produkter, der begunstiges af en bestemt afgiftslettelse«. Dette blev uddybet med den tilføjelse, at det ville stride mod kravet om faktisk ligebehandling af indenlandske og importerede produkter, hvis der for importerede produkter, som faldt ind under det i den nationale lovgivning fastsatte kvantitative kriterium, »opstilles andre krav på grundlag af produktionsvilkår, der som følge af de foreliggende naturgivne eller lovgivningsmæssige omstændigheder ikke kan opfyldes af et produkt fra en anden medlemsstat«.

Hermed var det for det første meningen at fastslå, at anvendelsen af indenlandske afgiftslempelser på lignende varer fra medlemsstaterne i sine praktiske konsekvenser skal svare til den ordning, som gælder for indenlandske produkter, at det altså er tilstrækkeligt til at bringe den virksomhed, hvorfra den indførte spiritus stammer, ind under en afgiftslempelse, at den efter sin type, opbygning eller organisationsform i det væsentlige kan sammenlignes med tilsvarende indenlandske virksomheder. Derimod har Domstolen ikke, som indstævnte i hovedsagen mener, fastslået, at der ved siden af det kvantitative kriterium slet ikke må stilles andre betingelser med henblik på produktionsvilkårene. Domstolen har alene præciseret, at der for så vidt ikke kan kræves opfyldt yderligere betingelser af et *typisk indenlandsk særpræg*, som ikke kan opfyldes af lignende virksomheder fra andre medlemsstater. Som fastslået af Domstolen i dommen vedrørende »regenererede mineralolieprodukter« [2] ville der, såfremt dette var tilfældet, ikke være andre muligheder for at forhindre en direkte eller indirekte forskelsbehandling af indførte produkter end at ophæve sådanne betingelser.

I overensstemmelse hermed har Domstolen i konklusionen til den nævnte dom kendt for ret, at alle afgiftslempelser i henhold til en medlemsstats retsorden principielt skal finde anvendelse på indførte produkter, som både opfylder lighedskriteriet og de vilkår, hvorunder de pågældende afgiftslempelser indrømmes i henhold til den nationale retsorden. Når disse betingelser er opfyldt, må en medlemsstat ikke afslå at yde en afgiftslempelse under henvisning til andre krav i sin retsorden, som en virksomhed i en anden medlemsstat ikke er i stand til at opfylde på grund af landets geografiske beliggenhed eller de retsregler, som gælder i denne stat vedrørende fremstilling af spiritus.

For så vidt angik det af den daværende sagsøger i hovedsagen fremførte anbringende om, at indført rom skulle henføres

1 — Dom af 10. oktober 1978 i sag 148/77, H. Hansen jun. & O. C. Balle GmbH & Co. mod Hauptzollamt Flensburg, Sml. 1978, s. 1787.

2 — Dom af 8. januar 1980 i sag 21/79, Kommissionen mod Den italienske Republik, Sml. 1980, s. 1.

under den laveste indenlandske afgiftssats, især den, som var foreskrevet for spiritus fra andelsfrugtdestillerier, så Domstolen sig foranlediget til at fastslå endnu en betingelse for at anvende artikel 95. Den fremhævede nemlig, at et indført produkt ganske vist skulle kunne blive omfattet af en afgiftslempelse ligesom et tilsvarende indenlandsk produkt, men at fællesskabsretten dog ikke forpligtede medlemsstaterne til at begunstige indførte produkter i forhold til deres egne indenlandske produktion. For tydelighedens skyld blev det tilføjet, at traktaten navnlig ikke forpligter medlemsstaterne til at indrømme afgiftslempelser for sådan indført spiritus, der stammede fra virksomheder, som ikke opfyldte de særlige kvantitative kriterier for at begunstige lignende indenlandske produkter afgiftsmæssigt. Denne henvisning til de »*særlige kvantitative kriterier*« — i Schneider-Import-sagen [1], som drejede sig om afgiftslettelsen for Abfindungsbrennereien, var der udelukkende tale om kvantitative kriterier — gør det efter min opfattelse særlig klart, at Domstolen har antaget, at det for andelsdestillerierne gældende kriterium, hvorefter hver enkelt deltager i andelsvirksomheden ikke må producere mere end 300 l alkohol årligt, i henhold til EØF-traktatens artikel 95 og under de i Schneider-Import-sagen [1] nævnte forudsætninger er anvendeligt på indførte lignende produkter, og at den ikke, som antaget af indstævnte i hovedsagen, har ment, at det var væsentligt at sammenligne disse andelsfrugtdestilleriers totalkapacitet med virksomheder i andre medlemsstater.

På baggrund af denne almene begrebsfastlæggelse er det nu opgaven at give den forelæggende ret konkret vejledning om, i hvilket omfang de nævnte kriterier uden forskelsbehandling kan anvendes på indført spiritus, der er fremstillet uden for den europæiske klimazone.

I så henseende skal jeg indledningsvis — i overensstemmelse med forbundsregeringens og Kommissionens opfattelse — fastslå, at den kooperative driftsform, som ikke er knyttet til nogen bestemt juridisk form, ikke er nogen speciel indenlandsk betingelse, men uden videre også kan opfyldes af virksomheder i andre medlemsstater. Det samme gælder for den anden betingelse, ifølge hvilken den spiritus, der fremstilles i andelsfrugtdestilleriet, skal hidrøre fra råvarer, som deltagerne selv har avlet, og altså ikke må indkøbes fra udenforstående storleverandører. Endelig kan der heller ikke gælde noget andet for så vidt angår den tredje betingelse, som fastsætter en maksimumsgrænse på 300 l alkohol pr. deltager om året for at sikre, at kun småproducenter bliver omfattet af afgiftslempelsen.

Medens den forelæggende ret og Kommissionen finder, at spørgsmålet om en udvidet anvendelse alene afhænger af, om disse kriterier er opfyldt, må det efter forbundsregeringens opfattelse som en fjerde betingelse kræves, at den indførte spiritus for at kunne blive omfattet af afgiftslempelsen skal være fremstillet af frugt i egentlig forstand. Sukkerrør og især melasse af sukkerrør kan imidlertid, selv ved en udvidende fortolkning af begrebet, ikke betegnes som »frugt«.

1 — Dom af 30. oktober 1980 i sag 26/80, Schneider-Import GmbH & Co. KG mod Hauptzollamt Mainz, Sml. 1980, s. 3469.

Hvad angår dette anbringende, skal jeg for det første anføre, at de råvarer i form af frugt, og hvad der kan sidestilles dermed, som kan destilleres i andelsfrugtdestillerierne på lempelige afgiftsvilkår, er udtrykkeligt angivet i den tyske spiritusmonopollovs § 27. Ifølge § 27 kommer udelukkende frugt, bær, vin, vingær, most, rødder eller rester heraf i betragtning som råvarer. Det drejer sig her ligeledes ikke om typisk indenlandske produkter, men derimod om landbrugsvarer, som også produceres i betydeligt omfang i andre medlemsstater. Det taler ydermere til fordel for en udvidet anvendelse af denne betingelse, at det ifølge Domstolens praksis er tilladt at differentiere afgifterne på grundlag af objektive kriterier, for eksempel de anvendte råvarer. Jeg skal i denne forbindelse henvise til, at Domstolen allerede i Hansen I-sagen [1] udtrykkeligt fastslog, at sådanne fiskale lettelser kan tjene legitime økonomiske eller sociale formål, som for eksempel anvendelsen af bestemte råvarer i destillerierne.

Som argument mod en sådan udvidet anvendelse kunne det ganske vist anføres, at Domstolen i dommene vedrørende spiritusbeskatning af 27. februar 1980 [2] og i Cogis-sagen [3] fastslog, at det var i strid med forbudet mod fiskal forskelsbehandling at pålægge spiritus forskellige afgifter på grundlag af de anvendte råstoffer, når disse typer spiritus måtte anses som lignende i EØF-traktatens artikel 95, stk. 1's forstand eller i hvert fald som konkurrerende produkter i artikel 95, stk. 2's forstand.

Det fremgår imidlertid af en nærmere analyse af disse sager, at de netop var kendetegnet ved, at de produkter, som på grund af råvarerne typisk var indenlandske, var omfattet af de respektive afgiftssystemers laveste afgiftsklasse, medens de andre produktgrupper, som næste undtagelsesfrit blev indført fra andre medlemsstater, var belagt med en højere afgift. Følgelig fastslog Domstolen, at de omhandlede afgiftsordninger alt taget i betragtning ikke var forenelige med EØF-traktatens artikel 95, eftersom deres *beskyttende karakter* var tydelig. De nævnte domme anfægter således netop ikke lovligheden af en afgiftsmæssig differentiering på grundlag af råvarerne, for så vidt den omhandlede ordning hverken har forskelsbehandlende eller beskyttende karakter.

Efter en rigtig opfattelse påhviler det ikke Domstolen i forbindelse med en præjudiciel sag at tage stilling til, hvorvidt der er tale om en beskyttende virkning, det skal de nationale domstole derimod. Disse skal imidlertid herved tage hensyn til, at fællesskabsretten, som fastslået af Domstolen, ikke forpligter medlemsstaterne til at begunstige indførte produkter i forhold til deres egen indenlandske produktion. Men når det står fast, at kun et minimalt udsnit af den

1 — Dom af 10. oktober 1978 i sag 148/77, H. Hansen jun. & O. C. Balle GmbH & Co. mod Hauptzollamt Flensburg, Sml. 1978, s. 1787.

2 — Dom af 27. februar 1980 i sag 168/78, Kommissionen mod Den franske Republik, Sml. 1980, s. 347;
Dom af 27. februar 1980 i sag 169/78, Kommissionen mod Den italienske Republik, Sml. 1980, s. 385;
Dom af 27. februar 1980 i sag 170/78, Kommissionen mod Det forenede kongerige Storbritannien og Nordirland, Sml. 1980, s. 417;
Dom af 27. februar 1980 i sag 171/78, Kommissionen mod kongeriget Danmark, Sml. 1980, s. 447.

3 — Dom af 15. juli 1982 i sag 216/81, Cogis mod Amministrazione delle Finanze dello Stato, Sml. 1982, s. 2701.

indenlandske produktion omfattes af den afgiftslempelse, som gælder for småproducenter, medens størstedelen af den indenlandske produktion, som stammer fra store virksomheder, ikke er omfattet af afgiftsfordelen, kan der ikke være tale om en beskyttelse over for indførte produkter, som ligeledes stammer fra store virksomheder. Som den forelæggende ret med rette har anført, ville enten den nationale lovgiver i modsat fald være tvunget til at ophæve den afgiftsmæssige differentiering, som i princippet er tilladt i henhold til fællesskabsretten, eller også ville de indenlandske storproducenter blive stillet ringere i forhold til lignende virksomheder i andre medlemsstater.

Det ville i sidste ende føre til det samme resultat, dersom der også blev indrømmet afgiftsnedsættelse til sådanne indførte typer spiritus, som nok opfylder kravet om at stamme fra småproducenter, men er fremstillet af råvarer, som ikke kan henregnes til de i spiritusmonopollovens § 27 nævnte produkter. Også i et sådant tilfælde ville eksempelvis andre medlemsstaters småproducenter, som indgår i et andelsforetagende, der fremstiller spiritus af kartofler eller hvede, blive begunstiget over for lignende indenlandske småproducenter, som ikke ville være omfattet af en afgiftsnedsættelse.

Det fremgår imidlertid af de af forbundsregeringen fremlagte oplysninger, som indstævnte i hovedsagen ikke har bestridt på afgørende vis, at de kvanta, som fremstilles i andelsfrugtdestillerierne på lempelige afgiftsvilkår i virkeligheden kun tegner sig for en ubetydelig andel af den totale indenlandske alkoholproduktion. Således lå den gennemsnitlige totale produktion af indenlandsk spiritus i årene 1972-1978 på ca. 1,5 mio hl om året, den gennemsnitlige produktion hos småproducenter, som ikke indgik i andelsdestillerier, androg ca. 65 000 hl, medens andelsfrugtdestilleriernes totalproduktion i dette tidsrum kun beløb sig til ca. 4 100 hl. Heroverfor står efter forbundsregeringens oplysninger et importeret kvantum i det omhandlede tidsrum på gennemsnitligt 600 000 hl om året, hvoraf kun ca. 100 000 hl efter det af indstævnte i hovedsagen oplyste udgøres af rom indført fra de oversøiske franske departementer. Dette forhold mellem den af andelsfrugtdestillerierne fremstillede mængde spiritus og dels den øvrige indenlandske produktion, som ikke er omfattet af afgiftslempelser, dels de importerede kvanta, viser tydeligt — selv om man ser bort fra, at afgiftsfordelen muligvis slår igennem på markedet i endnu mindre grad på grund af, at hovedparten af den i andelsfrugtdestillerierne fremstillede spiritus afleveres til det tyske spiritusmonopol — at den gældende afgiftsbegunstigelse af andelsfrugtdestillerier, hvis øjemed er at opretholde småbrugsstrukturen inden for spiritusfremstilling, ikke kan medføre direkte eller indirekte forskelsbehandling af lignende indførte produkter, som ikke stammer fra tilsvarende virksomheder. På grund af den absolut ubetydelige markedsandel for afgiftsbegunstigede produkter kan der følgelig ikke være tale om, at afgiftsnedsættelsen havde til formål at beskytte indenlandske konkurrerende produkter.

Endelig må jeg også afvise den af indstævnte fremsatte opfattelse, at det uafhængigt af de foran omtalte kriterier må være tilstrækkeligt, at de økonomiske produktionsvilkår i eksportlandet ligner

forholdene i Forbundsrepublikken Tyskland. Et sådan krav kan ikke udledes af EØF-traktatens artikel 95, som for at beskytte de frie varebevægelser alene har til formål at sikre den konkurrencemæssige neutralitet og ikke forfølger erhvervs- eller socialpolitiske mål. Som Kommissionen med rette har anført, kan der heller ikke udledes noget andet af dens forslag til rådsafgørelse, i henhold til hvilken Den franske Republik med hjemmel i EØF-traktatens artikel 227 skal bemyndiges til, netop som en undtagelse fra artikel 95, både i sine oversøiske departementer og i det kontinentale Frankrig at anvende en lavere forbrugsafgiftssats for den såkaldte traditionelle rom, som fremstilles i disse departementer.

Afslutningsvis skal jeg imidlertid i lighed med Kommissionen i øvrigt bemærke, at der gælder en almindelig grænse for den udvidede anvendelighed som følge af, at der under visse omstændigheder kan opstå vanskeligheder med i praksis at bevise de omtalte betingelser, såfremt de omtalte krav ikke gælder på samme måde i andre medlemsstater, og de fornødne bevismidler således ikke altid kan tilvejebringes. Under hensyn til de betragtninger, som ligger til grund for dommene i sagerne »regenererede mineralolieprodukter« [1] og Essevi og Salengo [2], må det være tilstrækkeligt, at beviset for, at de nævnte krav er opfyldt, føres under betingelser, som importøren med rimelighed kan opfylde i praksis.

II — Ad andet spørgsmål

Ud fra den antagelse, at indført let rom både ligner indenlandsk frugtspiritus såvel som indenlandsk romsammenstikning og indenlandsk spiritus fremstillet af korn, og at der i national ret er fastsat en legitim differentieret afgiftsordning for disse tre produkter, stiller den forelæggende ret det yderligere spørgsmål, om den til enhver tid mest fordelagtige spiritusafgift, som gælder for de tre nævnte produktgrupper, skal finde anvendelse på indført rom, eller om det afgørende er, hvilken af de tre produktgrupper den indførte rom har de fleste kendetegn til fælles med. Det følger efter rettens opfattelse af Domstolens allerede omtalte retspraksis vedrørende artikel 95 samt af dommen i Andresen-sagen [3], at når flere indenlandske varer kan lægges til grund ved den afgiftssammenligning, som skal foretages i henhold til EØF-traktatens artikel 95, skal sammenligningen ske på grundlag af afgiften af den indenlandske vare, der opviser flest fælles træk med den indførte vare, altså ligner denne mere end de andre varer, der kommer i betragtning.

Efter min opfattelse — og her er jeg i overensstemmelse med forbundsregeringen og Kommissionen — beror denne opfattelse på en urigtig forståelse af Domstolens retspraksis vedrørende begrebet »lignende« i EØF-traktatens artikel 95, stk. 1. Som Domstolen nemlig fast har antaget i praksis siden sag 45/75, Rewe [4], kan dette kriterium kun

1 — Dom af 8. januar 1980 i sag 21/79, Kommissionen mod Den italienske Republik, Sml. 1980, s. 1.

2 — Dom af 27. maj 1981 i de forenede sager 142 og 143/80, Amministrazione delle Finanze dello Stato mod Essevi SpA og Carlo Salengo, Sml. 1981, s. 1413.

3 — Dom af 25. november 1981 i sag 4/81, Hauptzollamt Flensburg mod Hermann C. Andresen GmbH & Co. KG, Sml. 1981, s. 2835.

4 — Dom af 17. februar 1976 i sag 45/75, Rewe-Zentrale des Lebensmittel-Großhandels GmbH mod Hauptzollamt Landau/Pfalz, Sml. 1976, s. 181.

fortolkes som et fælles ensartet begreb i den forstand, at alle produkter må anses som lignende i henhold til EØF-traktatens artikel 95, stk. 1, som »ud fra et forbrugersynspunkt frembyder ensartede egenskaber eller tjener samme behov«. Efter en rigtig opfattelse følger det altså ikke af denne praksis, at der inden for kriteriet »lignende« yderligere skulle differentieres mellem produkter, som er helt ensartede, delvis ensartede eller kun i ringe grad ensartede.

Det fremgår tværtimod af dommene i Chemial Farmaceutici-[1] og Vinal-sagerne[2], at når et indført produkt ønskes omfattet af en indenlandsk afgiftslempelse, skal, ud over lighedskriteriet, også de øvrige betingelser for afgiftslempelsen være opfyldt, som EØF-traktatens artikel 95 tillader at stille. Den importerede vare skal således henføres under den laveste afgiftsklasse, hvis betingelser — for så vidt de finder udvidet anvendelse — den fuldt opfylder, uden at det spiller nogen rolle, om den nationale afgiftsordning sondrer på grundlag af råvarer, fremstillingsproces, produktionsmængder eller virksomhedsstruktur.

Retten har for fuldstændighedens skyld yderligere forelagt det spørgsmål, om det er udelukket at sammenligne beskatningen af den indførte lette rom med afgiften på romsammenstikning, fordi sidstnævnte fremstilles ved anvendelse af indført rom.

Hvis jeg har forstået det rigtigt, gælder der ikke efter den tyske spiritusmonopollov nogen afgiftslempelse til fordel for romsammenstikning eller spiritus fremstillet af korn — forelæggelseskendelsen giver heller ingen særlige holdepunkter herfor — således at de sidstnævnte produkter i den omhandlede periode var undergivet samme afgift som den indførte rom. I den foreliggende sag er en afgiftssammenligning mellem indført let rom og romsammenstikning derfor uden betydning.

Vedrørende dette spørgsmål skal det dog yderligere anføres, at en afgiftssammenligning i henhold til EØF-traktatens artikel 95 ikke må anses for udelukket af den grund, at det indenlandske produkt er fremstillet under anvendelse af en indført vare. Hvis indenlandske produkter kun måtte begunstiges i afgiftsmæssig henseende, fordi de fremstilles under anvendelse af indførte varer, ville forbudet mod afgiftsmæssig forskelsbehandling i hvert fald kun være ufuldstændigt opfyldt. Hvis det viser sig, at det indførte lignende produkt opfylder betingelserne for en afgiftsnedsættelse, skal produktet omfattes af den samme forholdsmæssige afgiftslempelse som det indenlandske produkt, der er fremstillet under anvendelse af en indført vare.

III — Under henvisning til det anførte foreslår jeg sammenfattende, at de forelagte spørgsmål besvares som følger:

1. EØF-traktatens artikel 95 skal fortolkes således, at en indenlandsk spiritusafgiftslempelse, der er betinget af, at spiritussen er fremstillet i et destil-

1 — Dom af 14. januar 1983 i sag 140/79, Chemial Farmaceutici SpA mod DAF SpA, Sml. 1981, s. 1.

2 — Dom af 14. januar 1981 i sag 46/80, SpA Vinal mod SpA Orbat, Sml. 1981, s. 77.

leri, som drives i fællesskab af flere personer for at udnytte disse personers hjemmeavlede råvarer, og som årligt ikke fremstiller mere end 300 l ren alkohol af en deltagers råvarer, finder anvendelse på sådanne produkter fra andre medlemsstater, der både opfylder lighedskriteriet såvel som alle de andre angivne betingelser. Beviset skal kunne føres under rimelige betingelser, som kan opfyldes i praksis.

2. Såfremt der i national afgiftsret er fastsat en legitim, differentieret afgiftsordning for forskellige lignende produkter, er afgiften af et lignende produkt, som er indført fra en medlemsstat, ikke betinget af, med hvilket af de indenlandske produkter det indførte produkt opviser de fleste fælles kendetegn. Det indførte produkt skal derimod i henhold til EØF-traktatens artikel 95 henføres under den afgiftssats, hvis betingelser produktet opfylder.